

Maria Fontserè d'Iglésies, muller eficaç, lleial, industriosa

Al passatge de Permanyer, quasi sempre era ella qui em venia a obrir la reixa d'accés al jardí; hi venia des de les escales que pujaven d'una porta pensada segurament com secundària però que era gairebé l'única que funcionava amb regularitat. Donava a la planta baixa, on hi havia la cambra de treball del Josep. La porta principal, uns quants graons en amunt del pla del carrer, només s'obria en ocasions solemnes. La Maria estava enamorada d'un llimoner que hi havia a la vora d'aquella reixa que donava al passatge. Sovint, la conversa s'iniciava amb el panegíric de l'arbre.

La devia conèixer personalment des de l'any quarantaitants, quan l'Arnavat i jo vam pernoctar a la casa, en una habitació entapissada amb quadres de pintors de prestigi. Veníem d'una lectura de versos (naturalment, clandestina) que havia organitzat el Salvador Torrell sota la tutela del Josep, a la casa del poeta Miquel Saperas, i, quan es va acabar, ja no sortia cap tren cap a Reus. A la lectura, també hi va participar l'Antoni Correig; però no em ve present que hagués vingut a ca l'Iglésies. La Maria Iglésies era una dona d'una alta cultura. Venia d'una família amb grans activitats en la investigació científica i havia trobat gust a mantenir-se en aquest ambient d'intel·lectualitat. Havia crescut il·luminada per la claror esplen-

dent que emetia son pare, el Dr. Eduard Fontserè, meteoròleg fundador d'observatoris astronòmics i meteorològics, arrossegat per multitud d'inquietuds i coronat amb multitud de reconeixements acadèmics. Ella es va educar a l'escola alemanya de Barcelona i va formar part de les primeres promocions de l'Escola de Bibliotequeres. S'hi va relacionar amb un professorat que pertanyia a la intel·lectualitat més distingida de la Catalunya noucentista, i parlava amb familiaritat de molts altres personatges de l'època i de la seva relació, des de joveneta, amb el filòleg Joan Coromines.

El matrimoni amb Josep Iglésies li va permetre de mantenir-se dintre unes coordenades familiars: la intel·lectualitat i la il·lusió d'una Catalunya pròspera en realitzacions acadèmiques. I va esdevenir muller, mare d'un fill i col·laboradora entusiasta del marit, en un doble vessant. Per un cantó, l'industrial, anant amb tren sovint a la Riba: hi portava, en diner efectiu, des de Barcelona, les setmanades dels operaris de la fàbrica, sense por que la poguessin atracar; i l'havia vista preparant paquets al magatzem del carrer del Bruc. Per altra banda, l'intel·lectual, ocult aquest darrera una cortina de discreció, per bé que estic segur -sense que ho pugui testimoniar- que -preparada com estava en disciplines literàries- devia fer, per al marit, tota mena de feines que ell com-

prengués que el podien descarregar. Muller eficaç, lleial, industriosa. Aquell aire d'assossec no era producte de fatiga sinó equiparable al del paquiderm que, amb aparença de feixuguesa, és capaç de desenrotllar una gran força i una resistència il·limitada.

Un dia em va dir, d'amagat d'ell: "Ja ho sabeu, Amigó, que tinc un càncer? El Josep s'ha cregut que és una cosa benigna, sense importància; no li hem dit la veritat perquè s'alarmaria massa". Vaig quedar de pedra, davant d'aquella fermesa i d'aquella voluntat d'estalviar un disgust al marit. Ella -molt pàl·lida, perquè feia pocs dies de la primera hemorràgia- ho va dir, no pas amb indiferència, però amb el cap alt, amb serenitat absoluta, preocupada de pensar com s'ho arreglaria el Josep.

Quan -mort el marit- la vam anar a veure per parlar-li dels llibres, aviat vam notar que estava inclinada a respectar allò que sabia que era una debilitat del seu espòs: Reus i el seu empori de la cultura, el Centre de Lectura. No va costar gaire d'obtenir allò que es pretenia: que la seva biblioteca, que ella coneixia a fons com a mestressa de la casa i com a bibliotecària, s'encaiminés cap al carrer Major. Jo ja no hi vaig intervenir més, però pel Carles Maristany, vocal bibliotecari de la casa, tenia notícia del procés. I em va semblar que el

Carles, que abans no l'havia tractada i potser ni tan sols coneguda, se sentia admirat de com resultava intel·ligent l'estira i l'arronsa davant de certs volums: li dolia de desfer-se'n, per sentimentalismes que s'hi interferien, però la reflexió la ressituaava a la realitat, i ella mateixa corregia i decidia que sí, que hi entraven. Amb la defunció de la Maria, se'n va produir com una mena de premonició. Aquell 19 d'abril, sopant, amb el Joan Tort vam parlar extensament del matrimoni Iglésies. No era estrany que un directiu de la Societat Catalana de Geografia i professor de geografia a la Universitat, i un que és afiliat a la Societat i que sortia de tenir-hi una intervenció, parlessin del geògraf Josep Iglésies, un dels fundadors d'aquella Societat i -durant molts anys- el secretari i l'ànima. I vam fer girar la conversa llargament a l'entorn de la Maria, la col·laboradora eficient, abnegada i anònima de l'amic ja traspassat, i en vam parlar amb una admiració elogiosa. Ella mantenia la casa intacta, amb els llibres, les pintures i els mapes, com si fos un santuari i -com si ell encara hi fos- hi donava acollida a reunions periòdiques de juntes d'entitats de les quals havia format part. Aquesta activitat devia contribuir a conservar-li viu l'esperit de l'home que havia estimat. I llavors, mentre en parlàvem, la Maria se n'estava anant per sempre, o se n'acabava d'anar, aquell mateix dia.